

Kasegaon Education Society's

Arts & Commerce College, Ashta

Department of Geography

On

Unit 1. Urban Geography

By

Prof. Dr. Arun B. Patil

नागरी भूगोल

नागरी भूगोल

ऐतिहासिक पार्श्वभूमी .

• नागरी ठिकाणांच्या काही परिभाषाः

- १ . ग्राम नगर urban village
- २ . नगर Town
- ३ . शहर City
- ४ . महानगर Metropolis
- ५ . महा महानगर Megalopolis
- ६ . नागरी प्रदेश Conurbation

• नागरी वस्त्यांची वैशिष्ट्ये :

- १ . विभिन्न जनसमुदायाचे केंद्र .
- २ . नैतिकदृष्ट्या दुषित वातावरण .
- ३ . प्रशासन .
- ४ . आर्थिक विषमता .
- ५ . उत्तेजक वातावरण .
- ६ . सामाजिक विभाजन .
- ७ . कृत्रिम व परावलंबी जीवन .
- ८ . जागेचा अभाव .
- ९ . व्यापार व उद्योगधंदे .
- १० . शिक्षणाच्या सोयी .
- ११ . आरोग्याच्या सोयी .

नागरी भूगोल म्हणजे कायः

- नागरी भूगोलाला इंग्रजीत urban geography असे म्हणतात .
- urban हा शब्द लॅटिन भाषेतील urbs या शब्दापासून बनलेला आहे .
- या शब्दाचा अर्थ शहरासंबंधी किंवा नागरी क्षेत्रासंबंधी असा होतो .

■ नागरी भूगोलाच्या व्याख्याः

१ . हेरॉल्ड एम . मेअरः

“नगरांची रचना आणि त्यांचा एकमेकांशी असणारा संबंध, तसेच नगरे व खेडी यांच्या परस्परसंबंधाचे अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे नागरी भूगोल होय .”

२ . के . ब्रीग्जः

“नागरी भूगोल हे नगरांची व शहरांची रचना, त्यांची कार्ये आणि नगरांच्या व शहरांच्या एकमेकांशी असलेल्या संबंधाचे शास्त्र होय .”

३ . ग्रिफिथ टेलरः

“नगरांचे स्थान, विकास व त्याचे स्वरूप व नगरांचे प्रकार यांचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे नागरी भूगोल होय .”

नागरी भूगोलाचे स्वरूपः

- १ . नागरी भूगोलाचे वर्णनात्मक स्वरूपः
- २ . नागरी भूगोलाचे स्थितीजन्य स्वरूपः
- ३ . नागरी भूगोलाचे क्षेत्रीय स्वरूपः
- ४ . नागरी भूगोलाचे नियोजनात्मक स्वरूपः
- ५ . नागरी भूगोलाचे ँम्बद्ध स्वरूपः

नागरी भूगोलाचे क्षेत्रः

- १ . स्थान व स्थिती यांचे अध्ययन .
- २ . ऐतिहासिक विकासाचे अध्ययन .
- ३ . रचना व आकार अध्ययन .
- ४ . सीमांचे अध्ययन .

नागरी भूगोलाच्या अध्ययनाची आवश्यकता व महत्वः